

מרכז המידע למודיעיין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

29 באוקטובר 2008

פעילות ביטחונית אינטנסיבית של כוחות הביטחון הפלסטינים במחוז חברון (תמונת מצב ומשמעויות)

מנגנוני הביטחון מתפרסים בעיר חברון (רויטרס, 25 באוקטובר. צילום: נאיף השלמון)

פעילות מנגנוני הביטחון הפלסטינים במחוז חברון

1. בשבועות האחרונים ביצעו מנגנוני הביטחון הפלסטינים פעילות ביטחונית אינטנסיבית **במחוז חברון**, במסגרת מבצע ביטחוני רחב היקף בן שלושה שלבים. במסגרת המבצע הוסכם בין הרשות הפלסטינית לבין ישראל כי בנוסף למאות הפעילים הפרוסים במחוז חברון בשגרה יצטרף כוח תגבור, שימנה כ-600 פעילים, ויהיה מורכב מפעילי המנגנונים השונים. פעילותו של כוח זה החלה להתבצע במרחב הכפרי, שבדרום הר חברון ובשלב מאוחר יותר הוא אמור לעבור גם לעיר חברון עצמה.

2. בעקבות תיאום עם ישראל החלה ב-25 באוקטובר בשעות הבוקר פריסת כוח התגבור. לדברי מפקד משטרת חברון **רמצי'אן עוצ'** המדובר ב-**585 פעילים מכלל מנגנוני הביטחון**: המשמר הנשיאותי, הגדוד המיוחד השני של הביטחון הלאומי, המודיעין הצבאי, משטרת השמירה על הסדר, הכוח המבצע של הביטחון המסכל והכוח המבצע של המודיעין הכללי (AP, 25 באוקטובר). חלק מכוח התגבור התאמן במשך ארבעה חודשים בירדן בפיקוח אנשי ביטחון ירדניים ואמריקאיים (סוכנות מען, 25 באוקטובר). מפקד הכוח סעיד אלנג'אר ציין כי לרשות הכוח יעמדו 145 כלי רכב שנקנו מכספי הסיוע האמריקאי.

כוחות הביטחון פורסים בעיר חברון
(רויטרס, 25 באוקטובר. צלם: נאיף השלמון)

3. **מטרתו הרשמית** של המבצע, כפי שהוצגה על ידי בכירי הרשות הפלסטינית, הינה השבת הסדר הציבורי ולחימה בפורעי החוק. לצד זאת צפוי כי כוחות הביטחון **ימשיכו גם בפעילות ביטחונית המכוונת להחליש את כוחן של התשתיות האזרחיות והצבאיות של חמאס** במחוז חברון. יוזכר כי בשבועות האחרונים פעלו מנגנוני הביטחון נגד עשרות מוסדות אזרחיים של חמאס (מערך הדעוה). כמו כן הם פעלו נגד התשתית הצבאית-מבצעית של חמאס ובמסגרת זאת תפסו כמויות גדולות של אמצעי לחימה (כולל חגורות נפץ) ועצרו פעילי טרור, כולל שניים שהיו מעורבים בביצוע פיגוע ההתאבדות בדימונה (פרוט ראו נספח).

4. בבוקר ה-27 באוקטובר החלו מנגנוני הביטחון ליישם את השלב הראשון במבצע בעיירות יטא וסמוע שבדרום הר חברון. סוכנות הידיעות הפלסטינית מסרה כי נעצרו 52 מבוקשים על רקע פלילי ונתפסו כמויות גדולות של סחורות גנובות (ופא, 27 באוקטובר) כמו כן הוחרמו עשרות כלי רכב בלתי חוקיים. כלי התקשורת של חמאס טענו כי מנגנוני הביטחון עצרו יותר מ-25 פעילים של התנועה בעיירות יטא וסמוע.

5. פעילות מנגנוני הביטחון בחברון הינה חלק מפעילות ביטחונית עניפה של ממשלת **סלאם פיאצ'** המתבצעת בשנה האחרונה. פעילות זאת מתמקדת באכיפת חוק וסדר, בהשלטת סמכות הרשות הפלסטינית ובהחלשת תשתיות חמאס וארגוני טרור נוספים ברחבי יהודה ושומרון. לפעילות במחוז חברון קדמה בשנה האחרונה פעילות ביטחונית במחוזות שכם וג'נין, שנחלה הצלחות לא מבוטלות. להערכתנו הרשות הפלסטינית והמנגנונים רואים בפעילות הביטחונית באזור חברון **מבחן משמעותי ליכולותיהם** ומשקיעים בה מאמץ רב. זאת, תוך מודעות לרגישות ולבעייתיות הרבה של מחוז חברון, הן בשל כוחן הרב של חמאס והחמולות המקומיות והן בשל סמיכות הישוב היהודי בחברון למוקדי פעילות כוחות הביטחון הפלסטיניים.

תגובות הרשות הפלסטינית וחמאס

6. ראש הממשלה, **סלאם פיאצ'** קיים ב-21 באוקטובר מסיבת עיתונאים מאולתרת בבית לחם בה אמר שהמדובר בחלק מתוכנית ביטחונית, שביצוע חלה בשנה שעברה. לדבריו מטרות תוכנית זאת הן אכיפת החוק, שמירה על כבודו של שלטון הרשות ומתן אפשרות לאזרח הפלסטיני לחיות את חייו בעירו, כפרו ומחנה הפליטים שלו ללא האנרכיה, אשר השפיעה באופן שלילי על חיי הפלסטינים. סלאם פיאצ' הדגיש שהרשות הפלסטינית נחושה לספק ביטחון לאזרחים, ציין לחיוב את רמת האימונים של מנגנוני הביטחון הפלסטינים ושיבח את שיתוף הפעולה של הציבור הפלסטיני עם מנגנוני הביטחון.

7. **סמיח אלציפי**, מפקד הביטחון הלאומי בחברון, קיים מסיבת עיתונאים בה הודיע על פריסת מנגנוני הביטחון הפלסטינים. הוא אמר כי בכונת המנגנונים לעצור את אלה הנמצאים מחוץ לחוק ולאחר המבצע לא יתאפשרו עוד גילויים של אי סדר או עבירות על החוק. לדבריו יילקח הנשק הבלתי חוקי "מבלי להתחשב בזהות הגורם שיאחז בו" (קרי, הנשק יילקח גם מפעילי הטרור הפלסטינים). בתשובה לשאלה האם מטרת המבצע לפגע בחמאס השיב כי אין הכוונה לפגוע בארגון אלא בקבוצות החמושות הפועלות מטעמו, כגון גדודי עז אלדין אלקסאם והכוח המבצע (PNN, 25 באוקטובר).

8. מושל חברון **חסיין אלערג'**, ציין כי המהלך נועד להתאים את גודל הכוח הפרוס במחוז חברון לאתגרים הביטחוניים, בהיותה מחוז גדול בשטחו וצפוף אוכלוסין. אלערג' ציין שמטרת המבצע תהייה לשמור על הביטחון והסדר ולהשתלט על המצב הביטחוני לשים קץ לאנרכיה, לנשיאת נשק ללא היתר, לפגיעה במוסדות הציבור, ולשימוש במכונות גנובות (BBC, 25 באוקטובר).

9. **תנועת חמאס**, החוששת כי המהלך מכוון להחליש את מאחזיה במחוז חברון, **גינתה בחריפות** את פריסת מנגנוני הביטחון של הרשות הפלסטינית. התייחסותם של ארגוני הטרור האחרים לפריסת הכוח הייתה זהירה הרבה יותר. להלן כמה תגובות (ראשוניות) של דוברים מטעם הארגונים השונים:

א. **פאזי ברהום**, דובר חמאס, אמר כי ההיתר שנתן צה"ל למנגנונים להתפרס הינו במסגרת התיאום הביטחוני המסוכן המתבצע בין הרשות לישראל, שנועד "לשמור על הכיבוש". זאת, לדבריו, במסגרת הניסיון לחסל את חמאס ולרדוף אחר "אנשי ההתנגדות ולוחמי הג'יהאד". הוא הוסיף כי המהלך מצביע על "אג'נדה ציונית-אמריקאית בלתי פטריוטית", שמטרתה "לחסל את ההתנגדות ולשמור על הכיבוש ועל המתנחלים" (צות אלקדס, 25 באוקטובר).

ב. **נפאד' עזאם**, בכיר בג'יהאד האסלאמי בפלסטין, אמר כי הוא המנגנונים יצליחו בתפקידם רק אם לא יופעלו עליהם לחצים מצד ישראל. עוד הוסיף כי הוא מקווה, שהמנגנונים יסרבו למלא תפקיד של "חיסול ההתנגדות" (קרי, פגיעה בארגוני הטרור) משום שהדבר יגביר את המתח הקיים ביירה הפלסטינית (פאל-טודי, 25 באוקטובר).

ג. **כמאל ניראב**, דובר וועדות ההתנגדות העממית, אמר כי הוא מקווה שמנגנוני הביטחון ישמרו על ביטחונה של האוכלוסייה ולא יפגעו ב"התנגדות ובלוחמיה" (פאל-טודי, 25 באוקטובר).

סיכום

10. פעילות מנגנוני הביטחון של הרשות הפלסטינית במחוז חברון מהווה את המשכם ואולי אף את שיאם של מאמצי הרשות הפלסטינית לאכוף חוק וסדר ביהודה ושומרון. מאמצים אלו החלו במחוז שכם (נובמבר 2007) ונמשכו במחוז ג'נין (מאי 2008). נכונות ממשלת פיאצ' לקיים פעילות ביטחונית אינטנסיבית במחוז חברון, רווי המתחים עם הישוב היהודי ומעוז כוחה של החמאס, מצביע על ביטחון עצמי גובר של הרשות הפלסטינית ומנגנוני הביטחון שלה, ועל נכונות גבוהה מבעבר להתמודד עם האתגרים הביטחוניים והשלטוניים שמציב מחוז בעייתי כמו חברון.

11. דומה כי הרשות הפלסטינית רואה בפעילות בחברון **מבחן משמעותי** והזדמנות להפגין את יכולותיה הביטחוניות בפני האוכלוסייה המקומית, בפני יריבותיה מבית ובמרכזן חמאס, ובפני ישראל, ארה"ב והקהילה הבינלאומית. יחד עם זאת טמונים בפעילות במחוז חברון, מבחינת הרשות, גם **סיכונים פוטנציאליים**: במרכזם עומדת האפשרות של העמקת העוינות עם חמאס (ואולי גם עם האוכלוסייה הפלסטינית המקומית), באופן שעלול לפגוע בסיכויי הדיאלוג הלאומי הנמצא בעיצומו בימים אלה. זאת ועוד, פעילות מנגנוני הביטחון בחברון עלולה גם ליצור חיכוך עם צה"ל ועם המתיישבים היהודיים בחברון ואולי אף לגרור תקריות אלימות באזור רגיש ובעייתי זה.

נספח

פעילות מנגנוני הביטחון הפלסטינים במחוז חברון בשבועות האחרונים

12. בשבועות האחרונים האחרונה בולטת פעילות ביטחונית אינטנסיבית של מנגנוני הביטחון הפלסטינים **במחוז חברון**. אזור זה, שבו יש למסורת ולדת השפעה רבה, מהווה מוקד כוח מרכזי של תנועת חמאס ביהודה ושומרון ולתנועת חמאס יש בו אחיזה פוליטית, חברתית ומבצעית איתנה. בנוסף לכך מצויות במחוז חברון מספר חמולות דומיננטיות הנהנות מהשפעה רבה בהשוואה למחוזות האחרים, אשר עלולות לגלות התנגדות לניסיונות הרשות לכפות עליהן מרות¹. מהסיבות הללו נמנעו מנגנוני הביטחון של הרשות הפלסטינית עד לאחרונה מלבצע פעילות ביטחונית רחבת היקף בחברון, כדוגמת זאת שהתנהלה באזורי שכם וג'נין, ולא נעשה ניסיון של ממש לעקור מהאזור את תשתיות חמאס.

13. הפעילות הביטחונית של מנגנוני הביטחון הפלסטינים עד לפריסה הנוכחית של כוח התגבור כללה את הפעולות הבאות:

א. **אכיפת חוק וסדר ולחימה באנרכיה**: מנגנוני הביטחון פועלים **לאכיפת סדר ציבורי** ולטיפול בפלילים במרחב הכפרי ובעיר חברון עצמה. מפקד הביטחון הלאומי במחוז חברון **עמיד סמיח אלציפי** הציג את הפעילות האינטנסיבית בחברון ככזו שנועדה "לעצור את פורעי החוק ובהם מבוקשים וקבוצות חמושות" (רדיו קול פלסטין, 13 באוקטובר). כך למשל, עצרה המשטרה הפלסטינית בחברון שבעה מבוקשים פלסטינים שעברו עבירות פליליות, לרבות רצח, ותפסה 40 כלי רכב שנעו באופן בלתי חוקי (אלאיאם, 23 באוקטובר).

ב. **פעילות נגד מוסדות אזרחיים של חמאס**: לאחרונה ביצעו מנגנוני הביטחון פשיטה על עשרות מוסדות אזרחיים ובעיקר אגודות צדקה המשתייכות למערך ה"דעווה" של חמאס, בעיר חברון ובכפרים שסביבה.

ג. **מעצר פעילים מבצעיים של חמאס באזור חברון**: בלט במיוחד מעצרים של שני פעילים מבצעיים בכירים (ואיל ביטאר ואחמד עוייו), שיתכן ותכננו לבצע פיגוע נגד ישראל. ברשות השניים נמצאו כלי נשק, חגורת נפץ וסכומי כסף גדולים. כי השניים גם היו מעורבים בביצוע פיגוע ההתאבדות בדימונה ב-4 פברואר 2008².

¹ כך למשל, ב-2 נובמבר 2006 שרפו מאות בני חמולת ג'עברי, אחת מהחמולות הגדולות בחברון, תחנה של הכוח המיוחד של המשטרה בחברון במחאה על הריגת אחד מבני המשפחה מירי שוטרים בעיר.

² ראו לקט: "[פיגוע התאבדות במרכז מסחרי בדימונה כתוצאה ממנו נהרגה תושבת העיר ומספר תושבים נפצעו. למרות שמספר ארגונים נטלו אחריות לביצוע נראה כי הוא בוצע ע"י חולייה של הזרוע המבצעית טרוריסטית של חמאס, שהגיעה מחברון](#)" (4 בפברואר, 2008).

ד. **תפיסת אמצעי לחימה, ציוד צבאי, וחומרי הסתה.** מנגנוני הביטחון בחברון תפסו שלושה מצבורי נשק ומעבדה לייצור חומרי נפץ של חמאס ששכנה במרכז שכונת מגורים בעיר חברון (מען, 10 באוקטובר). ראשי המודיעין הכללי הפלסטיני ערכו (12 באוקטובר) בחברון מסיבת עיתונאים בה הציגו לראווה את אמצעי הלחימה והציוד הרב שהוחרמו. במהלך מסיבת העיתונאים (12 באוקטובר) תקף בכיר במודיעין הכללי, **לואאי' (אלוף) סעדי עקל** את תנועת חמאס והאשימה בחתרנות, סיכון האוכלוסייה ובניסיונות להפר את היציבות באזור.

אמצעי לחימה, מדים וחומרים כימיים לייצור אמצעי לחימה, שתפסו מנגנוני הביטחון (אלג'זירה, 12 באוקטובר)

מצבור כדורים של חמאס שתפסו מנגנוני הביטחון (אלג'זירה, 12 באוקטובר)

חומרים כימיים לייצור חומרי נפץ שתפסו מנגנוני הביטחון (אלג'זירה, 12 באוקטובר)

ה. **חשיפת מנהרה:** מנגנוני הביטחון של הרשות חשפו מנהרה בשכונת פרש אלהוא שליד חברון. המנהרה, שנחפרה מתחת לבית מגורים של משפחת קוואסמה, היוותה חלק ממערכת מנהרות שקישרה את השכונה עם מחסום תרקומיא (סוכנות מען, 14 באוקטובר). כוח צה"ל הרס את המנהרה.

המנהרה שנחשפה בחברון (פורום PALDF 14 באוקטובר)

תגובות חמאס לפעילות הביטחונית של הרשות הפלסטינית בחברון

14. חמאס גינתה בחריפות את פעילות מנגנוני הביטחון באזור חברון וברחבי הגדה בהדגישה כי היא נעשית במסגרת שיתוף הפעולה של הרשות הפלסטינית עם ישראל וכי היא עלולה לחבל במאמצי הדיאלוג הפנים-פלסטיניים המתקיים בימים אלה:

א. **אסמאעיל הניה**, ראש ממשל חמאס, גינה את ההסלמה בפעולות מנגנוני הביטחון בגדה וטען כי חמאס נתונה להתנכלויות מצד "זרם אנרכיסטי" בפתח שאינו מעוניין בפיוס לאומי (ערוץ אלאקצא, 17 באוקטובר).

ב. **ממשל הניה** פרסם הודעה שגינתה את מעצר פעילי חמאס וסגירת אגודות הצדקה וטענה כי הדבר עשה בהסכמה עם מצרים ובהתערבות מצד ארה"ב וישראל (Palestine-info, 15 באוקטובר).

ג. בכיר חמאס, **סאמי אבו זהרי**, אמר כי פעילות מנגנוני הביטחון של הרשות הפלסטינית מהווה הוכחה נוספת לשיתוף הפעולה שלהם עם ישראל (רדיו אלאקצא, 6 באוקטובר).

ד. **פווי ברהום**, מדוברי חמאס בעזה, קרא ל"התקוממות ציבורית" ביהודה ושומרון נגד מנגנוני הביטחון (ערוץ אלאקצא, 11 באוקטובר). דובר גדודי עז אלדין אלקסאם, **אבו עבידה**, איים כי חמאס תעשה שימוש בכל האמצעים העומדים לרשותם על מנת להגן על אנשיה (רדיו אלאקצא, 6 באוקטובר).

סיכום ומסקנות

15. תגבור כוחות הביטחון הפלסטינים בחברון מהווה מהלך נוסף במסגרת פעילות ביטחונית ענפה, שמקיימת הרשות הפלסטינית באזור חברון, וברחבי יהודה ושומרון בכלל. פעילות זאת נועדה בראש ובראשונה לכפות חוק וסדר, לשים קץ לתופעות האנרכיה ולחזק את שליטתה ומעמדה של הרשות הפלסטינית. בו בזמן היא נועדה גם לפגוע ביכולותיה האזרחיות והצבאיות של **חמאס** הנתפסת כאיום המרכזי לשליטת הרשות, להחליש את אחיזתה של התנועה בקרב התושבים ולמנוע הישנות התסריט של השתלטות חמאס על רצועת עזה בשטחי יהודה ושומרון.

16. מעבר לכך מעוניינת הרשות הפלסטינית להמחיש בפני ארה"ב וישראל כי מנגנוני הביטחון שלה מסוגלים לשאת באחריות הביטחונית על יהודה ושומרון. בהקשר זה אמר **דיאב אלעלי**, מפקד הביטחון הלאומי ביהודה ושומרון, כי המנגנונים מסוגלים לשלוט ולקחת אחריות על המצב הביטחוני בגדה אם צה"ל ייסוג ממנה. לדבריו, כל מה שנחוץ להם הוא להגדיל את מספר כוחות הביטחון ל-15,000 ולשפר את היקף אמצעי הלחימה שבידם. הוא ציין כי יש להילחם בכל האמצעים נגד כוחות חמאס אם אלה ינסו להשתלט על הגדה אולם הדגיש כי מלחמת אזרחים פנים-פלסטינית איננה סבירה (אלקדס אלערבי, 9 באוקטובר).

17. צעדי הדיכוי של חמאס נגד פתח ברצועת עזה בחודשים האחרונים היוו קטליזטור שהביא להרחבת צעדי תגמול של מנגנוני הביטחון ביהודה ושומרון. המהלכים הביטחוניים שנוקטת הרשות הפלסטינית ביהודה ושומרון אלו עשויים להמשך ואף לגבור לקראת תאריך תום כהונתו של אבו מאזן ב-9 בינואר 2009³. המבחן האמיתי של מנגנוני הביטחון של הרשות יהיה בהצלחתם לשמר את שליטתם ולהחליש את מעמד חמאס ביהודה ושומרון **לאורך זמן וברציפות**. נראה כי כל עוד לא תחול התקדמות משמעותית ביחסי פתח חמאס ימשיכו המנגנונים בפעילות הביטחונית הנמרצת שלהם נגד חמאס לפחות ברמתה הנוכחית. אולם תמונת מצב זאת עלולה להשתנות בתסריט של הסכם פנים-פלסטיני, במסגרת הדיאלוג בין פתח לחמאס, שבמסגרתו עלולה הרשות הפלסטינית להידרש להפחית את הלחץ המופעל על תשתיות חמאס ביהודה ושומרון.

³ ב-6 באוקטובר 2008 התכנסו חברי המועצה המחוקקת מטעם החמאס בעזה והחליטו פה אחד על **סיום** כהונתו של אבו מאזן כנשיא הרשות הפלסטינית **החל מה-8 בינואר בחצות**. על פי ההחלטה החל ממועד זה הופך שלטונו של אבו מאזן להיות בלתי לגיטימי. פעיל חמאס, יו"ר הפרלמנט **בפועל אחמד בחר**, הינו המועמד מטעם חמאס לקבל על עצמו את תפקיד נשיא הרשות. הנושא כולו עומד עתה לדיון במסגרת הדיאלוג הפנים-פלסטיני.